

АЛЮЗІЇ ЯК ТИП ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У КІНОДИСКУРСІ ФІЛЬМУ «МАТРИЦЯ»

Алексенко Світлана Федорівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
svaleksen@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7187-8791

Метою статті є визначення інтертекстуальних зв'язків в англomовному кінематографічному дискурсі через з'ясування типів алюзій у кінодискурсі фільму «Матриця».

Методи. Дослідження здійснено за допомогою описового методу для осмислення та опису наукових підходів до категорії інтертекстуальності, методу контекстуального аналізу у разі виокремлення з кінотексту досліджуваного кінодискурсу релевантних контекстів з інтертекстом, методу інтертекстуального аналізу для визначення типу алюзій за їх зв'язком з текстом-джерелом.

Результати. Виявлено, що кінодискурс як семіотично складний динамічний процес взаємодії множинного адресанта та кінореципієнта поряд з вербально-візуальною єдністю, зв'язністю, завершеністю та контекстуальністю значення характеризується інтертекстуальністю, причому остання проявляється в кінотексті – невід'ємній частині кінодискурсу. З'ясовано, що прийомом створення текстової ремінісценції, через який реалізується інтертекстуальність кінотексту фільму «Матриця», є алюзія. Філософський смисл, закладений у кінодискурсі аналізованого фільму, пов'язаний з ідеями віри в обраність, місійності, боротьби двох світів – добра і зла, відданості та зради – ідеями, якими пронизане Святе Письмо, а отже, Біблія як найбільш впізнаваний та ціннісно значимий прецедентний текст для американської культури і слугує текстом-джерелом для асоціативних натяків-відсилок – алюзій у такому кінотексті. За формою представленості в кінотексті було виявлено семантичні та структурні алюзії, за положенням у тексті ідентифіковано алюзії релятивні (алюзії локальної дії). Семантичні алюзії зберігають вихідну семантичну наповненість джерела та надають об'єктам алюзивної оцінки оказіональної конотації. Структурні алюзії викликають асоціативні зв'язки з певними якостями алюзивних денотатів. Релятивні алюзії реалізуються через невербальні індексальні знаки – в кінотексті фільму написи на транспортних засобах наочно відсилають глядача до конкретних рядків у Біблії, щоб надати додаткову характеристику об'єктам алюзивної відсилки.

Висновки. Текстові біблійні алюзії у кінодискурсі фільму «Матриця» семантично, структурно чи релятивно (як алюзії локальної дії) створюють міжтекстові зв'язки, переносячи ознаки біблійних персонажів та подій на ті, про які йдеться в аналізованому кінодискурсі. Алюзії, слугуючи відсилками до тексту-джерела як знаку ситуації, функціонують як засоби для ототожнення певних характеристик персонажів, місць, дій, які відбуваються у кінотворі.

Ключові слова: кінотекст, категорія інтертекстуальності, текстова ремінісценція, прецедентний текст, семантична наповненість джерела.

ALLUSIONS AS A TYPE OF INTERTEXTUAL LINKS IN THE FILM DISCOURSE OF “THE MATRIX”

Aleksenko Svitlana Fedorivna,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Germanic Philology
Sumy State Pedagogical University named
after A. S. Makarenko
svaleksen@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7187-8791

The **purpose** of the article is to outline intertextual links in the English cinematic discourse by establishing the types of allusions functioning in the cinematic discourse of “The Matrix”.

Methods. The research has been carried out by dint of descriptive method while surveying and outlining the scientific approaches to the category of intertextuality, the method of contextual analysis for singling out from the film text of the film discourse in question the relevant contexts with intertext, the method of intertextual analysis for determining types of allusions according to their relation with the source text.

Results. It has been determined that a cinematic discourse as a semiotically complex dynamic process of interaction between a multiple addressor and a film recipient is characterized, alongside verbal-visual unity, coherence, completeness and contextual meaning, by intertextuality, the latter being revealed in the film text – an integral part of the cinematic discourse. It has been found out that the means of creating textual reminiscence which shapes the intertextuality of the film text of “The Matrix” is allusion. The philosophical meaning encased in the cinematic discourse of the film under analysis is connected with the ideas of the belief in being the chosen one, of one's mission, the struggle of two worlds – the good and the evil, loyalty and betrayal. Those are ideas which permeate the Sacred Writ, so it is the Bible – the most recognizable and significant for the American culture precedent text – that serves as a source text providing ground for associative referential hints within the framework of the film in question. According to

the form of presentation in the film text there have been picked semantic and structural allusions, according to the placing in the text relative allusions (allusions of local impact) have been identified. Semantic allusions preserve the initial semantic content of the source and impart occasional connotation to the objects of allusive evaluation. Structural allusions bring about associative links with certain qualities of allusive denotata. Relative allusions are realized in the film text through non-verbal indexical signs. The latter, in the vivid form of number plates, refer the viewer to definite Biblical lines, thus coming up with some additional characteristic of the objects of allusive reference.

Conclusions. Textual Biblical allusions in the cinematic discourse of “The Matrix” semantically, structurally or as allusions of local impact create intertextual links, transferring the attributes of Biblical characters and events to those highlighted in the cinematic discourse analyzed. Allusions, being references to the source text as to the index of the situation, come forth as a means of identification of certain characteristics of film personages, places, actions.

Key words: film text, the category of intertextuality, textual reminiscence, precedent text, semantic content of the source.

1. Вступ

Вивчення прояву інтертекстуальних зв'язків в англomовному кінодискурсі є актуальною розвідкою з огляду на загальну тенденцію сучасних лінгвістичних досліджень у площині панівної когнітивно-дискурсивної парадигми вивчення взаємозв'язку різних текстів та семіотичних систем, внаслідок якого створюється нове трактування людством відомої інформації. Різні види текстів, так чи інакше перегукуючись між собою, створюють ефект своєї діалогічності, тобто інтертекстуальності. Хоча самий феномен інтертекстуальності існував завжди, починаючи з часів винаходу писемності, категорія інтертекстуальності і досі не отримала однозначного визначення. Її вивчення у кінематографічному дискурсі дозволяє наблизитися до розуміння авторського (режисерського) задуму та різних аспектів його прояву. Мета наукової розвідки – з'ясування прояву інтертекстуальних зв'язків в англomовному дискурсі – зумовлює здійснення певних науково-дослідницьких завдань, як-от: окреслення сутності інтертекстуальності загалом та алюзії зокрема, визначення ролі та типів алюзій в англomовному кінематографічному дискурсі на прикладі кінодискурсу фільму «Матриця».

2. Методологічні засади вивчення інтертекстуальних зв'язків у кінодискурсі

Категорія інтертекстуальності є глобальною ознакою сучасної епохи постмодернізму, адже самою епістемою постмодерну є настанова переосмислення наявних знаків чи текстів. Для повного осмислення художнього твору треба співвіднести і порівняти його з іншими текстами (Бахтин, 1979: 373). Інтертекстуальність у більш широкому значенні є наявністю міжтекстових зв'язків, що є результатом виробництва тексту зі структурно-змістових елементів інших текстів, з якими утворений текст вступає у своєрідний діалог (Слышкин, 2000: 147); є «інтертекстуальним діалогом», у разі якого в такому тексті відгукуються попередні тексти (Еко, 2004: 236). Такими перегукуваннями можуть бути алюзії, пародіювання, пастиші, травесті, іронічна гра із запозиченими елементами (так звані «вкраплені» цитати – імена літературних персонажів з інших творів чи міфологічних героїв). Саме вони можуть створювати нові варіації вже наявних текстів.

Вивчення інтертекстуальних зв'язків, що реалізуються різноманітними інтертекстемами (інтертекстуальними знаками), передбачає усвідомлення «чужого слова» в тексті через виділення **прецедентних текстів**, під якими розуміємо будь-яку послідовність знакових одиниць, що: 1) характеризується цілісністю і зв'язністю та має ціннісну значимість для певної культурної спільноти (Слышкин, 2000: 28); 2) значима для особистості у «пізнавальному та емоційному відношеннях, має позаособистісний характер, тобто добре відома й оточенню цієї особистості, включаючи її попередників та сучасників» (Караулов, 1987: 219); 3) викликає неодноразове звертання до себе у дискурсі певної мовної особистості (там само). Засоби створення інтертекстуальних зв'язків трактується вченими досить широко: від афоризмів, крилатих виразів, говірок, прислів'їв, сентенцій, мовних кліше (Косянова, 2000: 632) до прийомів створення присутності іншого тексту в даному, або **текстової ремінісценції**, – цитати (прямі та трансформовані), алюзії, ретроспекції, епіграфи, заголовки у якості асоціативних відсилок до іншого твору тощо (Цырендоржиева, 1999).

Алюзія є одним з найпоширеніших видів створення інтертекстуальності, своєрідним асоціативним натяком-відсилкою до тексту-джерела чи історико-культурної події. Вона фрагментарно і неточно відтворює прецедентний текст: формально-змістовий складник останнього (граматичні та лексичні форми) не зберігається (за тим винятком, коли як алюзія використовується часткова цитата), а посилання на нього часто відсутнє. Алюзії традиційно розподіляються на текстові (біблійні, літературні, міфологічні) та нетекстові (побутові, культурно-історичні тощо) (Казаева, 2003) та імплікують певний, закладений автором, смисл, розгадка якого і очікується від адресатів. За формою представленості в тексті алюзії можна розподілити на семантичні та структурні. Перші зберігають вихідну семантичну наповненість джерела (власні імена, алюзії-реалії, відголоски цитат тощо), другі відтворюють форму джерела – морфологічну, синтаксичну тощо (Белоножко, 2013: 8). За положенням у тексті алюзії поділяють на домінантні (які розташовані в композиційно важливих частинах тексту і мають великий ступінь іррадіації, тобто смислового впливу на оточуючий текст) і релятивні (так звані «алюзії локальної дії») (Тухарели, 1984).

Кінодискурс як семіотично ускладнений динамічний процес взаємодії автора та кінореципієнта протікає у міжмовному та міжкультурному просторі за допомогою засобів кіномови на основі кіносценарію та проявляє якості синтаксичності, вербально-візуальної єдності елементів, інтертекстуальності, множинності адресанта та контекстуальності значення (Назмутдинова, 2008: 7). Множинність адресанта зумовлена тим, що кінодискурс створюється поліфонічним автором, тобто кіносценаристом, режисером, акторами, редакторами, операторами. У кінодискурсі відтворюється і сприймається **кінотекст** – креолізований текст (адже поєднує в собі вербальні

та невербальні (іконічні та індексальні) знаки), записаний на матеріальному носії, що характеризується цілісністю і завершеністю та призначений для відтворення на екрані (Слышкин, 2004: 32).

3. Типи алюзій у кінодискурсі фільму «Матриця»

Одним із прецедентних текстів-джерел для кінематографа є Біблія: алюзії на неї можуть бути поєднані або з біблійними сюжетами, або з ідеями, закладеними в ній. Розглянемо типи біблійних алюзій на матеріалі фільму «Матриця» (1999), який є екранізацією однойменного твору братів Вачовські. У фільмі йдеться про повстанську боротьбу людей проти світу машин у майбутньому, в якому для більшості людства реальність є лише симуляцією, «матрицею», створеною розумними машинами. Люди проживають у світі ілюзій, не знаючи про це, і лише деякі з них – «бунтівники» можуть вириватись в істинну реальність. Історія головного персонажа Нео, який, лише сповнившись непохитної віри в свою обраність зруйнувати матрицю, здійснить цю місію, наповнена філософським змістом і численними біблійними алюзіями.

Розглянемо приклади основних типів алюзій, які було виділено у кінотексті аналізованого фільму. Назва місця, де бунтівники перебувають у безпеці, – Зіон (Zion). У Біблії ця назва згадана декілька разів. Уперше про цей топонім читаємо у Другій книзі Самуїла 5:7 *Nevertheless David took the strong hold of Zion: the same is the city of David* (Official King James Bible Online), де Сіон – це безпечне місто, захоплене Давидом у війні, у якому він міг не боятися ворогів. У книзі Ісайї 24:23 ця назва вжита для опису місця перебування Бога: *Then the moon shall be confounded, and the sun ashamed, when the Lord of hosts shall reign in mount Zion, and in Jerusalem, and before his ancients gloriously* (Official King James Bible Online). Називаючи місце перебування бунтівників Зіоном, автори кінотексту застосовують семантичну за формою представленості в тексті алюзію, адже вона зберігає вихідну семантичну наповненість джерела – «безпечне місце для людей, що підтримують правильну ідею або таку, яка йде врозріз з ідеями більшості» (позитивна конотація).

Семантичний тип алюзії закладений і в справжньому імені головного персонажа фільму Нео – Томас Андерсон. Ім'я “Thomas” належало одному з дванадцяти апостолів (в українському перекладі – Фома), який не міг повірити у те, що Ісус воскрес, що знаходимо у Іоанна 20:24-25: *But Thomas, one of the twelve, called Didymus, was not with them when Jesus came. The other disciples therefore said unto him, We have seen the Lord. But he said unto them, Except I shall see in his hands the print of the nails, and put my finger into the print of the nails, and thrust my hand into his side, I will not believe* (Official King James Bible Online). Так само і Нео не вірив в існування Матриці: зі слів персонажа Трінті йому треба було особисто її побачити, щоб повірити в неї:

NEO: *The Matrix. What is the Matrix?*

TRINITY: *Twelve years ago I met a man, a great man, who said that no one could be told the answer to that question. That they had to see it to believe it* (Matrix, 1999). Спільна семантична наповненість джерела та алюзії на нього – «відсутність істинної віри» (негативна конотація).

Один з персонажів, який знаходиться у якості охоронної програми поруч з Піфією (the Oracle) – «матір'ю» Матриці (вона здатна пристосовувати Матрицю до різноманітних проявів людської індивідуальності), має ім'я Сераф (Seraph). Це ім'я є семантичною алюзією на серафимів – істот, найбільш наближених до Бога, про що згадано в Ісайї 6:2-3: *Above it stood the seraphims: each one had six wings; with twain he covered his face, and with twain he covered his feet, and with twain he did fly. And one cried unto another, and said, Holy, holy, holy, is the Lord of hosts: the whole earth is full of his glory* (Official King James Bible Online). Спільною семантичною наповненістю джерела та алюзії на нього – «войовнича функція вірного охоронця» (позитивна конотація), адже за словами самого Серафа: *“he protects that which matters most”*. Один із антагоністів другої частини фільму Мервінген, звертаючись до Серафа, називає його ангелом без крил: *“The prodigal child returns, l'ange sans ses ailes; are you here for the bounty, Seraph?”*, підкреслюючи іронічність імені персонажа стосовно його минулого (колись Сераф охороняв самого Архітектора – Творця Матриці) та його людську природу.

Справжнє прізвище Нео Anderson є **структурною** за формою **алюзією** на біблійну постать Ісуса – того, на кого чекають, хто має прийти у світ і виконати певну місію. Морфологічно слово Anderson складається з частини Ander (від грецького слова “άνδρας” – «людина»), яка у комбінації з часткою “son” означає «людський син». Така комбінація вживається декілька разів у Біблії для позначення Ісуса Христа та його місії, наприклад, у Євангелії від Матвія 26:24 читаємо: *The Son of man goeth as it is written of him: but woe unto that man by whom the Son of man is betrayed! it had been good for that man if he had not been born* (Official King James Bible Online). Алюзивним еквівалентом ідеї про особливу місію головного героя є промовлені клієнтом Нео на самому початку фільму слова: *“Hallelujah. You're my savior, man. My own personal Jesus Christ”*, коли Нео йому допоміг.

Прикладом структурної алюзії (за синтаксичною будовою) слугує репліка Морфіуса *“I have dreamed a dream, but now that dream has gone from me”* під час вибуху та знищення корабля його команди. Назва корабля Морфіуса *“Nebuchadnezzar”* перегукується з ім'ям вавилонського царя так само, як і його репліка про омріяне (знайти відповіді на нагальні, хоча й хисткі питання про Матрицю) перегукується з намаганнями древнього царя розтлумачити сон, який забув, про що читаємо у книзі Даниїла 2:1-3: *And in the second year of the reign of Nebuchadnezzar Nebuchadnezzar dreamed dreams, wherewith his spirit was troubled, and his sleep brake from him. Then the king commanded to call the magicians, and the astrologers, and the sorcerers, and the Chaldeans, for to shew the king his dreams. So they came and stood before the king. And the king said unto them, I have dreamed a dream, and my spirit was troubled to know the dream* (Official King James Bible Online). Присутність часткової цитати зі Святого Письма *“dreamed a dream”* не покликана відтворити певний образ, а скоріше вилучити з нього додаткову інформацію, прищепити йому якість – його пекучу потребу з'ясувати щось невланне, примарне.

До структурної алюзії належить висловлення персонажа по імені Сайфер, який зрадив команду Навуходносора в той час, коли вони знаходилися у Матриці. Мотивацію своїх дій він висловлює Триніті у телефонній розмові: *CYPHER: I'm tired of this ship, of being cold, of eating the same goddamn goop every day.* Синтактика перерахування перегукується з аналогічною синтаксичною будовою речень, які описують реакцію євреїв на несприятливі умови існування під час їхнього сорокарічного перебування у пустелі, про що читаємо у Біблії книзі Чисел 11:4-6: ... *and the children of Israel also wept again, and said, Who shall give us flesh to eat? We remember the fish, which we did eat in Egypt freely; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlick: But now our soul is dried away: there is nothing at all, beside this manna, before our eyes* (Official King James Bible Online). Зазначимо, що у наведеній алюзії на конкретне джерело схожим виявляється й семантичне наповнення прецедентного тексту та власне алюзії на нього – «почуття невдоволення та мотивація зради омріяним цілям».

Релятивні алюзії в кінотексті аналізованого фільму реалізуються через невербальні індексальні знаки. Так, назву корабля Морфіуса та його команди можна не лише почути у діалогах персонажів, але і побачити на знаку, прикріпленому до корабля, причому поруч зі словом “*Nebuchadnezzar*” є напис “*Mark III No. 11*”, що відсилає глядачів до Євангелія від Марка 3:11, де зазначається: *And unclean spirits, when they saw him, fell down before him and cried, saying, Thou art the Son of God* (Official King James Bible Online). Така алюзія має натяк на місію команди «Навуходносора» – розшукати обраного, того, хто зможе протистояти машинам. Саме ці персонажі були першими, хто зрозумів сутність Нео, називаючи його обраним.

Невербальними індексальними знаками релятивних алюзій на певні біблійні уривки є також великі цифри номерних знаків автомобілів. Так, номерний знак автомобіля агента Сміта – IS 5416, що відсилає уважного глядача до біблійної книги пророка Ісаї. Текст Ісаї 54:16: *Behold, I have created the smith that bloweth the coals in the fire, and that bringeth forth an instrument for his work; and I have created the waster to destroy* допомагає краще зрозуміти авторський задум щодо цього персонажа – одного з головних антагоністів фільму. У наведеному біблійному тексті йдеться про коваля, що виготовляє інструменти для згуби, і сам є губителем, який створений для знищення. Така алюзія окреслює місію агента Сміта – знищити Обраного та повстанців, маючи всі інструменти для цього, необхідну зброю та здатність не вмирати остаточно, а перевтілюватися у будь-яку людину у Матриці.

Механізм дії алюзії в кінодискурсі фільму «Матриця» через асоціативні відсилки до біблійних текстів розкривається через уточнення її оцінного значення. Оцінка, закладена в алюзіях, розподіляється між алюзивним денотатом та об'єктом алюзивної оцінки (Белоножко, 2013: 5). Денотатами алюзій у наведених вище прикладах виступають географічні назви місць подій, імена дійових осіб (Сина Божого, апостолів, царів, неземних істот тощо) та відповідно ті якості/ознаки, з якими ці денотати нерозривно пов'язані у свідомості читачів/знавців Святого Письма.

4. Висновки

Текстові біблійні алюзії у кінотексті фільму «Матриця» семантично, структурно чи релятивно (як алюзії локальної дії) створюють міжтекстові зв'язки, переносячи ознаки та якості біблійних персонажів та подій на ті, про які йдеться в аналізованому кінодискурсі. Відповідно до мікроконтексту вжитку в аналізованому кінотворі як базовому макроконтексті кожна з алюзій набуває оказіональної конотації. Таким чином, алюзії, слугуючи відсилками до тексту-джерела як знаку ситуації, функціонують як засоби для ототожнення певних фіксованих характеристик персонажів, місць, дій, які відбуваються у кінотворі. Інтертекстуальні маркери на різних етапах перегляду дослідженого кінотвору дають змогу освіченому глядачеві повніше розуміти поведінку та мотиви дій персонажів та сприяють тим самим більш глибокому усвідомленню закладеного в «Матриці» концептуального послугу.

Перспективою подальшого дослідження вбачаємо вивчення реалізації різних типів текстової ремінісценції в англomовному кінематографічному дискурсі.

Література:

1. Бахтин М.М. Проблема текста в лингвистике, философии и других гуманитарных науках. *Эстетика словесного творчества*. Москва : Искусство, 1979. С. 250–296.
2. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. Москва : Academia, 2000. 212 с.
3. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. Санкт-Петербург : Symposium, 2004. 544 с.
4. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 261 с.
5. Косянова О.М. Интертекст как часть национальной культуры общения. *Интертекст в художественном и публицистическом дискурсе* : сборн. докл. междунар. научн. конф. (Магнитогорск, 12–14 ноября 2003 г.). Магнитогорск, 2003. С. 632–637.
6. Цырендоржиева Т.Б. Дискурсивная модель аллюзивных средств (на материале современного английского языка) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1999.
7. Казаева С.А. Особенности реализации категории интертекстуальности в современных английских научных и газетных текстах : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2003. 169 с.
8. Белоножко Н.Д. Аллюзия как оценочное средство языка (на материале английского языка) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва. 2013. 19 с.
9. Тухарели М.Д. Аллюзия в системе художественного произведения : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.08. Тбилиси, 1984. 168 с.

10. Назмутдинова С.С. Гармония как переводческая категория (на материале русского, английского, французского кинодискурса) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. Тюменский гос. ун-т. Тюмень, 2008. 21 с.
11. Слышкин Г.Г. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа). *Поэтика. История литературы. Кино.* / Г.Г. Слышкин, М.А. Ефремова. Москва, 2004. 153 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Official King James Bible Online. URL: <https://www.kingjamesbibleonline.org> (дата звернення: 03.01.2021).
2. The Matrix (1999). URL: http://filmatika.ru/english_movies/matrica/ (дата звернення: 03.01.2021).

References:

1. Bakhtin, M.M. (1979). Problema teksta v lingvistike, filosofii i drugih gumanitarnykh naukah [The problem of text in linguistics, philosophy and other humanities]. *Estetika slovesnogo tvorchestva*. Moscow: Iskusstvo. Pp. 250–296 [in Russian].
2. Slyshkin, G.G. (2000). Ot teksta k simvolu: lingvokulturnyye koncepty pretsedentnykh tekstov v soznanii i diskurse [From text to symbol: linguocultural concepts of precedent texts in the consciousness and discourse]. Moscow: Academia [in Russian].
3. Eko, U. (2004). Otsutstvuyushchaya struktura. Vvedeniye v semiologiyu [The absent structure. Introduction into Semiology]. Saint Petersburg: Symposium [in Russian].
4. Karaulov, J.N. (1987). Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost [The Russian language and the language personality]. Moscow: Nauka [in Russian].
5. Kosyanova, O.M. (2003). Intertekst kak chast' natsionalnoy kultury obshcheniya [Intertext as a part of the national culture of communication]. *Intertekst v khudozhestvennom i publitsisticheskom diskurse: the Proceedings of the International Scientific Conference*. Magnitogorsk, Nov. 12–14. P. 632–637.
6. Tsyrendorzhieva, T.B. (1999). Diskursivnaya model' allusivnykh sredstv (na materiale sovremennogo angliyskogo yazyka): dis. ... kand. filolog. nauk: 10.02.04. [The discourse model of allusive means (based on the modern English language). Thesis for the degree of the Candidate of Sciences in Philology: Speciality 10.02.04]. Moscow, 167 [in Russian].
7. Kazaeva, S.A. (2003). Osobennosti realizatsii kategorii intertekstualnosti v sovremennykh angliyskikh nauchnykh I gazetnykh tekstah: dis. ... kand. filolog. nauk: 10.02.04 [The peculiarities of realization of the category of intertextuality in the modern English scientific and newspaper texts. Thesis for the degree of the Candidate of Sciences in Philology: Speciality 10.02.04]. Saint Petersburg, 169 [in Russian].
8. Belonozhko, N.D. (2013). Allusia kak otsennochnoye sredstvo yazyka (na materiale angliyskogo yazyka): [Allusion as an evaluative means of a language (based on the English language)]. Synopsis diss. Cand. of Phil. Sciences:10.02.04. Moscow State Pedagogical University. Moscow. 19 p. [in Russian].
9. Tukhareli, M.D. (1984). Allusia v sisteme hudozhestvennogo proizvedeniya: dis. ... kand. filolog. nauk: 10.01.08 [Allusion in the system of a work of fiction. Thesis for the degree of the Candidate of Sciences in Philology: Speciality 10.01.08]. Tbilisi, 168 [in Russian].
10. Nazmutdinova, S.S. (2008). Garmonia kak perevodcheskaya kategoria (na materiale russkogo, angliyskogo, frantsuzkogo kinodiskursa) [Harmony as a translation problem (based on the Russian, English, French cinematic discourse)]. Synopsis diss. Cand. of Phil. Sciences: 10.02.20. Tyumen State University. Tyumen. 21 p. [in Russian].
11. Slyshkin, G.G., Efremova M.A. (2004). Kinotekst (opyt lingvokulturologicheskogo analiza) [The film text (the fruit of linguocultural analysis)]. *Poetika. Istoria literatury. Kino*. Moscow: Vodoley Publishers [in Russian].

Sources of illustrative material:

1. Official King James Bible Online. Retrieved from: <https://www.kingjamesbibleonline.org>.
2. The Matrix (1999). Retrieved from: http://filmatika.ru/english_movies/matrica/.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2021
The article was received 11 January 2021